IL-HALLIEL IT-TAJJEB

(Leġġenda tal-Palestina, ftit mirquma)

In-naħa ta' Hebron, fi żmien is-sultan Erodi, kien hemm raġel aħrax u ta' qattagħni, rajjes ġemgħa serraqîn, li kien id-diqa u l-beżgħa ta' kull ħadd. Għal snin, jagħmlu x'jagħmlu, ma setgħux jaqbduh imma fl-aħħar nasbulu nasba tajba, u ħafnuh f'idejhom, u l-imħallfin ta' Erodi qatgħuhielu għal mewt.

Dan is-serrâq kien miżżewweġ u kellu tifel imfarfar, jismu Disma, u lejliet mewtu talab li jarah u jkellmu ftit. Ġebuhulu, u kif kienu weħedhom, il-missier, 'l ibnu, qallu dan il-kliem: "Ibni, int taf li jien għada għandi mmut. Qis mela li tagħmel li sa ngħidlek jien, issa, li qiegħed inkellmek għall-aħħar darba. Għada la toħroġx mid-dar; u meta tiġi ommok minn barra u tħabbrek li jien mitt, aħlef li minn dak il-ħin 'il quddiem trid tgħix minn bdieli. Għal hekk, qis li meta tikber ftit ieħor, tagħmel dak li kont nagħmel jien kieku bqajt ħaj; jiġifieri: tfittex li teqred lil dawk kollha li kellhom sehem, kbir jew żgħir, fil-qbid u l-qatla tiegħi!"

Hekk għamel Disma, tas-sew, meta kiber. Wieħed-wieħed qatilhom qishom kollha lill-egħdewwa ta' missieru. Imma mbagħad in-nies bdiet taħseb ħażin fih u s-suldati ta' Erodi xeħtu għajnejhom fuqu; għal hekk, ġabar miegħu daqqa ta' xi tletin oħra, żgħażagħ ħorox bħalu, u telaq siksnijiet lejn ix-xôri li hemm bejn il-Palestina u l-Eġittu, u sabu għar f'ras ta' għolja u qagħdu jgħammru fih. U kienu joqogħdu għassa, u malli jaraw xi karwana għaddejja, jinżlu u jaħbtu għaliha, u jeħdulha l-aħjar li jkollha. U min jerħilhom, huma

"... it-tifel, malli ra 'l Disma, tbissimlu u medd idu lejh.."

wkoll kienu jerħulu, imma lil min jeqfilhom, joqtluh.

Għodwa waħda, bikri, ir-raġel li kien għassa f'ras il-għolja, ħada bieb il-għar, lemaħ ġejjin tnejn min-nies, li meta qorbu għaraf li kienu raġel xiħ u mara żagħżugħa. Ix-xiħ kien miexi quddiem, rasu mgħaddsa, jiġbed warajh il-ġiem ta' ħmar (jew ħmara x'kienet), li kien imgħobbi bi xkora fuq dahru u żewġ bxiekel imdendla ma' ġenbejh. Il-mara kienet

miexja wara, u fi ħdanha, taħt l-istar, jidher li kellha xi ħaġa. Il-għassies, biex jiċċajta għajjat lil Disma u qallu: "Mgħallem, ejja ara x'karwana għaddejja! Ejja ħares daqs xej!" Disma ġie u baqa' mistagħġeb. "Dan x'ijkun tagħhom?" qal. "Tnejn min-nies, għaddejjin weħedhom minn waħx bħal dan!" U mbagħad raġa': "Ħalli ninżel nara, għalli jista' jkun." U niżel. U kif qorob lejhom għajjat: "Ieqaf hemm, raġel, għax irrid inkellmek!"

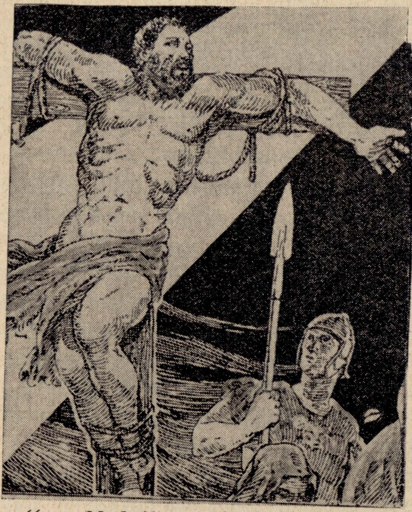

"... Mulejja... iftakar fija... meta tiġi f'Saltnatek..."

Ix-xiħ waqaf, u waqqaf il-ħmara, u l-mara wkoll waqfet. Dimsa resaq u saqsa lix-xiħ: "Hemm x'għandek f'dik ix-xkora?" "Għandna l-ħtiġiet tagħna," wieġbu x-xiħ. "Żewġ imħaded, erba' ħlafiet, u żewġ ilbiesi, libsa tiegħi u libsa tal-mara. Hemm ukoll ftit ħrieqi u qmejsiet tat-tifel. U fil-qiegħ hemm ftit għalf għal bhima. U hawn, fil-bxiekel, ara x'għandna," qal ir-raġel, kif neħħa ta' ġewwa fihom u qegħdu fl-art. "Żewġ ħbejżiet; tliet tuffieħât, żir ilma, ftit żbib u ftit tin imqadded". "Dan biss għandkom x'tieklu?" saqsa Disma, kif qabad il-bieqja biż-żbib u ħares lejhom. "Imma, qabel xej," raġa', "Fejn sejrin weħedkom, u għal fejn tlaqtu bikri hekk?"

"Sejrin l-Eġittu," wieġeb ix-xiħ, "U tlaqna dal-lejl minn Betlehem, fid-dlam u bil-għaġla. Għax Erodi jrid joqtlilna t-tifel! Jibża' li jsir sultan, minn bdiel uliedu!" Disma ħares ma' dwaru u saqsa: "Fejn hu dat-tifel?" u x-xiħ wieġbu: "Hemm, fi ħdan il-mara. Mirjam," qalilha, "ħalli lil dar-raġel jara t-tifel daqsxej". Mirjam kixfet l-istar, u deher tifel żgħir, ta' xi ftit fuq sena, qawwi u bajdani, li malli ra lil Disma, tbissimlu u medd dirgħajh lejh. "Ara! Ijrid jiġi għandi, " qal is-serrâq daħkani. "Ġibu għandi, ħalli nżommu naqra jien." U ħadu fuq drieghu u beda jmellislu xagħru. Imbagħad qal: "Lil dan ijrid joqtol Erodi? Ma tifel ċkejken ukoll, dak id-dib, ijrid juri kburitu? Ma joħroġ qatt waħdu, Erodi, ħej! Kieku m'għadux fid-dinja!" Imbagħad ħares lejn Mirjam u saqsieha: "X'jismu dat-tifel?" "Jismu Ġesù," wieġbet hija. "Kif inhu mxarrab bil-għaraq, jaħasra!" raġa' Disma. "Kemm qiegħed ijħoss sħana!"

U kif qal hekk, saffar tisfira; u wara naqra minn wara blata feġġet mara. "Sara", qalilha, "ħu d-dar lil dawn in-nies, u ara jeħtiġux xi ħaġa. Agħti l-ilma lil din il-mara ħalli taħsel it-tifel, għax mifni bis-sħana. Issa nibgħatlek raġel ħalli jarġa' jimlielek." U newwel it-tifel lill-ommu u qabad sejjer. "Eġa!" għajjat warajh iċ-ċkejken; u Disma dar, imbissem, u qallu: "Ma nistax niġi issa, għax għandi x'nagħmel. Niġi mbagħad!" U qabad it-telgħa u għab bejn il-blat.

Sara, mart Disma, imxiet quddiem, u xejjret b'idha lejn ix-xiħ u Mirjam, biex ijmorru wrajha. Għaddew min qalb qatiegħ tiksir, u sabu ruħhom ġewwa bħal bitħa mdawra bil-blat għoli, u quddiemhom għar. Ftit 'il ġewwa minn bieb il-għar kien hemm ħaġra mħaffra, qisha ħawt li ġewwa fiha Sara ferrgħet ġarrtejn ilma, u

San Disma, Ħalliel Niedem.

qalet lil Mirjam biex tbaħbaħ lit-tifel fiha. Mirjam neżżgħet il-qmejsa lit-tifel u qegħditu bil-qegħda fil-ħawt tal-ilma, ċar u biered, tbaħbaħlu sid-ru u dahru, u tberridlu għonqu u wiċċu b'idejha, u hu bil-ferħ, beda jferfer idejh u saqajh fl-ilma. Kif Mirjam tellgħet lit-tifel mill-ilma, u kienet qegħda tixxuttah b'ħarqa nadifa, intebħet li Sara kienet tolfoq u timsaħ id-dmugħ minn għajnejha.

"Xi ġralek, Sara?" saqsietha Mirjam.

"Qegħda naħseb f'ibni!" weġbitha. "Marid wisq, u dal-waqt imutli. Hemm, ara, ħaffirt il-ħofra biex nidfnu fiha. Ma naħsebx li jwassal sa għada!" Mirjam newwlet it-tifel lix-xiħ, li kien hemm wieqaf, u qalet lil Sara: "Mur ġibu hawna. Alla ħanin, u kollox jista' ". U Sara marret u ġiebet lil binha milfuf f'ħarqa. Kixfitu, u deher il-ġisem tiegħu, ċkejken, iġġib ħniena. Mimli bi dbabar koħol, u fihom ġarab, bħal ġidri, inixxi l-ilma ħamrani. Kien jingħi u jokrob, kemm-kemm jistama'. Mirjam ħadet l-imsejken minn idejn Sara, niżżlitu fl-ilma fejn kienet ħaslet lil binha, u bdiet iċċaqlaq xuftejha, donnha qegħda tgħid xi talba. Dak il-ħin, kif kien fl-ilma id-dbabar il-koħol bdew jibjadu, il-ġarab jiċkien u jitfarfar, u jinżel minnu frak sewdieni, donnu ħamrija. Mirjam refgħet it-tifel mill-ilma, li ġismu deher abjad u safi u qawwi, donnu figla! Sara tara dan, indehxet. Qabdet sa titlaq 'il barra tgħajjat lil żewġha, imma Mirjam żammitha. U talbitha ma tgħajjat-lux, anqas tgħidlu dak il-ħin li binhom issaħħaħ, li jewilla ma jżommhomx hemmekka, għax kien jeħtieġ li jmorru l-Eġittu. Għal hekk, Jusef, ix-xiħ, u Mirjam, biċ-ċkejken Ġesù telqu u Sara baqgħet b'binha fuq driegħha, bħal mifxula, tħares lejhom, sa kemm dehru donnhom tikka, fuq wesgħa ta' ramel, u fl-aħħar għebu għal kollox.

* * *

Minn din il-laqgħa tal-kbir u aħrax Disma maċ-ċkejken u ħelu Ġesù, kie-

ħu għaddew xi ħaġa taħt it-tletin sena. Kien lejliet Għid il-Kbir tal-Lhud, nhar ta' Ġimgħa, wara nofs inhar. Is-sema tal-Palestina mgħotti b'kisja ta' sħab, donnu ċpar aħmar-sewdieni; Irtuba u għakar. Bil-kemm wieħed kien jista' jieħu n-nifs sewwa. Pilatu, il-Ħakem Ruman, kien lil Lhud ħejjiehom għal festa b'xalata li twaħħax: il-qtil, bit-tislib, ta' tliett irġiel. Tnejn qabduhom is-suldati Rumani, għax kienu serraqîn, u wieħed qabduh il-Lhud, għax qalu li ried isir sultan. Hemm kienu, t-tlieta: msammra ma' tliet slaleb, fuq il-blata tal-Golgol, f'nofs is-suq ta' quddiem Bieb iż-Żâwja, Ġerusalem.

Is-suq kien mimli bin-nies, l-aktar Lhud ta' barra li kienu marru għal Għid. Kollha jħarsu lejn l-imsallbin. Kotra minnhom siekta, u oħrajn jitħadtu b'leħen baxx, wieħed mal-ieħor. Imma qrib il-blata sewwa, quddiem l-imsallbin, kien hemm ġemgħa ta' qassisin u kittieba u xjuħ tal-Liġi, uħud minnhom bil-leħja bajda jew xeħba, jiddieħku bejniethom, u jħarsu lejn l-imsallab tan-nofs. Kienu jitħaddtu u jgħajjtu, ħalli jismagħhom huwa, u jgħidu: "Hemm hu, issa! Ħalli juri setgħetu, jekk inhu tas-sew Iben Alla! Għax ma jaqlax saqajh u jdejh mis-salib u jinżel minn hemm? Qal li jista' jġarraf it-Tempju u jibnih fi tliett ijiem, u ma għandux ħila jinqala' minn tliet imsiemer?"

L-imsallab tan-nofs, il bih kienu qegħdin jitmasħru, kien b'rasu mitluqa fuq sidru, u li ma kienx sidru tiela' u nieżel man-nifs, kont taħseb li kien mejjet. Is-serrâq tax-xellug, il-ħin kollu jdawwar rasu 'l hawn u 'l hemm, ijberraq għajnejh u jqarmeċ snienu. Is-serrâq l-ieħor, tal-lemin, donnu niesi l-uġiegħ ta' ġildu, misluħ u mbenġel, u l-imsiemer li msammar bihom, ta' kull ħin iħares lejn l-imsallab tan-nofs u jaħseb. "Min jaf hux hu?" kien għiejed jgħid bejnu u bejn ruħu. "Dak ukoll kien jismu Ġesù... naf, għax qaltli ommu... lil dak Erodi ried joqtlu għax baża' li jsir sultan... u għal dan ukoll qalu li jrid isir sultan. Tgħid dan hu?... Tgħid irġajna ltqajna?... Hu kien għajjatli, u qalli: 'Ejja', jien u sejjer lejn il-għar, u jien għedtlu: 'Imbagħad niġi'... u għandi nkun issa ġejt għandu bla ma ridt, u bla ma kont naf... Tgħid inkellmu?... Imma x'naqbad ngħidlu?..."

Dak il-ħin is-serrâq tax-xellug qal b'leħen ta' għadab: "Ja... isma' x'inhuma jgħidulek! Jekk int tas-sew il-Messija, eħles lilek in-nifsek u lilna!" Il-ħalliel l-ieħor, jisma' dan, għolla leħnu u qal lil sieħbu: "Istħi, tgħid kliem bħal dan lil wieħed fi-aħħar ta' ħajtu. Anqas issa ma tibża' m'n Alla? Aħna ħaqqna għal li għamilna, imma dan ma għamel ebda deni!" U jara lill-imsallab tan-nofs idawwar wiċċu lejh, qallu bil-ħniena: "Mulejja, iftakar fija, meta tiġi f'saltnatek!" u l-imsallab tan-nofs, b'nifsu maqtugħ, imma b'leħen ċar wieġbu: "Emin, ngħidlek: il-lum tkun il-ġenna miegħi!"

U hekk, il-ħniena li kellu moħbija fil-qiegħ nett ta' qalbu Disma s-serrâq, għelbet is-serq kollu li kien seraq, u l-qtil kollu li kien qatel f'għomru, u ġiegħlitu jagħraf ħtiejietu u jindem minnhom u jaqla' l-maħfra tagħhom, minn għand ħadd ieħor għajr is-Sid Waħdani tal-art u s-sema, u rebbħitu l-ħajja ta' dejjem!

Qostandi